

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/104/91/94

HISTORYCZNA RANGA POWSTANIA WARSZAWSKIEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC '94

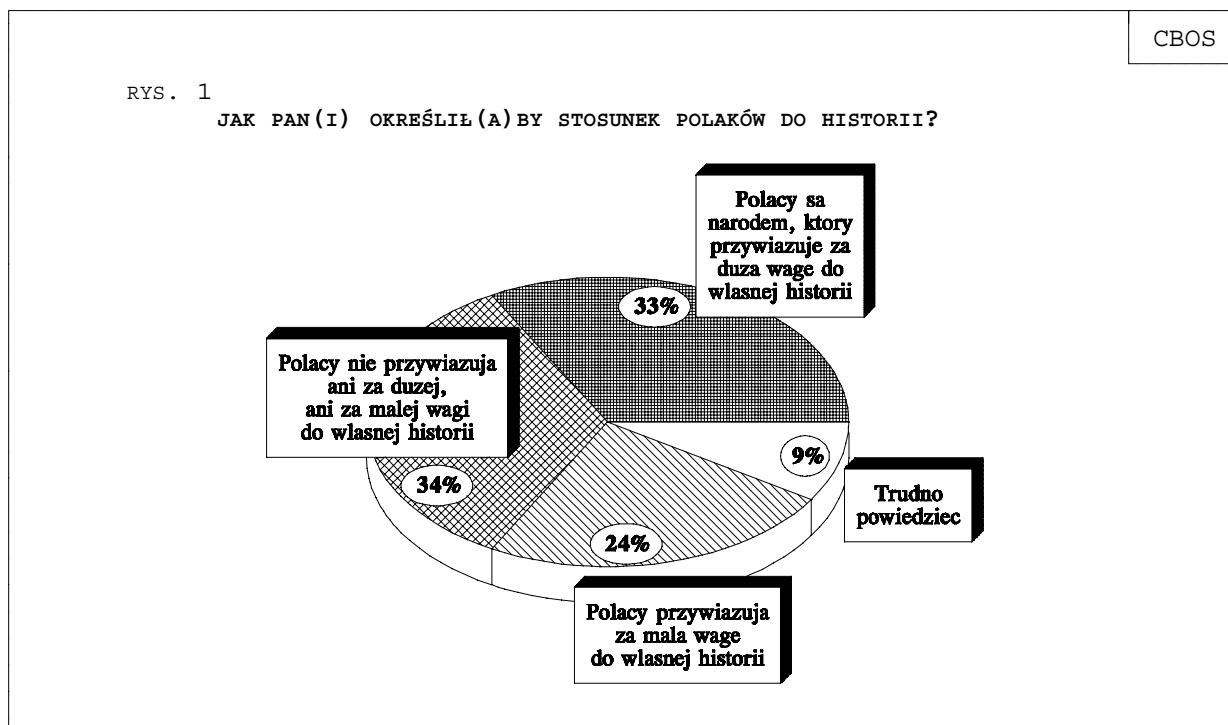
PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Majowy sondaż CBOS "Co o tym myślisz?" w odróżnieniu od większości badań, które są poświęcone wydarzeniom aktualnym, w znacznej mierze dotyczył historii¹. Podjęliśmy w nim próbę zbadania społecznej percepcji Powstania Warszawskiego po 50 latach od tego wydarzenia.

W ciągu minionego półwiecza Powstanie wciąż pozostawało tematem kontrowersyjnym. Z jednej strony było "niewygodne" dla władz PRL i w związku z tym informacje na ten temat dostępne w podręcznikach historii były starannie selekcjonowane, a nierzadko i zafałszowywane. Z drugiej zaś strony społeczeństwo, jak się wydaje, również dziś ma do tego wydarzenia stosunek ambiwalentny: wciąż aktualne pozostają pytania o sens poniesionej ofiary. Pragmatycznej interpretacji w kategoriach zysków i strat przeciwstawia się potężny argument, że Powstanie stanowi fragment naszej narodowej tradycji i jako taki nie poddaje się chłodnemu, racjonalnemu osądowi.

Warto więc sprawdzić, jaki jest stosunek Polaków do historii pojętej jako tradycja. Czy stereotyp narodu silnie przywiązanego do własnej przeszłości i czerpiącego z niej pożywkę dla narodowych mitów jest prawdziwy i akceptowany?

¹ Badanie przeprowadzono w dniach 7-10 maja '94 na 1219-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Mamy do czynienia z istotną deklaracją - dotyczy ona ogólnego stosunku respondentów do "narodowej mitologii", w głównej mierze opartej na specyficznym i selektywnie interpretowanej historii. W odpowiedziach respondentów zaznaczyła się silna kontrowersja. Opinia o zbyt dużym skupieniu uwagi Polaków na przeszłości okazała się popularniejsza niż przeciwny pogląd. Szczególnie charakterystyczna wydaje się zależność odpowiedzi na to pytanie od deklarowanych poglądów politycznych. Respondenci o poglądach lewicowych nieco częściej od innych uważali, że Polacy przywiązują nadmierną wagę do własnej przeszłości. Badani deklarujący poglądy prawicowe w ponadprzeciętnym stopniu skłonni byli udzielać odpowiedzi, że jesteśmy narodem w zbyt małym stopniu przywiązanym do własnej historii. W ideologii prawicowo-narodowej stosunek do przeszłości i tradycji odgrywa kluczową rolę. Zwolennicy tego rodzaju idei okazali się więc w tym przypadku konsekwentni w swych poglądach.

Mówiąc o "narodzie, który przywiązuje dużą wagę do własnej historii", w pytaniu odwoływano się do celowej i zamierzonej stereotypizacji. Chodziło bowiem o zbadanie dystansu w stosunku do często dyskutowanej, szczególnie kontrowersyjnej "cechy narodowej" Polaków. Okazało się, że dystans ten jest dość znaczny.

I. Wiedza o Powstaniu Warszawskim

Wiedza o Powstaniu jest niemal powszechna w naszym społeczeństwie. Jedyne 3-procentowa grupa ankietowanych stwierdziła jednoznacznie, że "nic nie wie o tym wydarzeniu". Trudno przy tym dokładnie określić, jak głęboka i rozległa jest ta wiedza.

Z listy rozmaitych źródeł informacji o Powstaniu respondenci najczęściej wskazywali na:

- ◆ filmy (82%)
- ◆ gazety, radio, telewizję (80%)
- ◆ szkołę (71%)
- ◆ książki (67%).

W ostatnich 50 latach powstało stosunkowo niewiele filmów o Powstaniu Warszawskim (z pewnością było ich mniej niż napisanych na ten temat książek), popularność tego źródła wiedzy jest więc nieco zaskakująca. Stanowi ona zapewne odbicie ogólnej reguły, iż większość wszelkich informacji ludzie czerpią (i zapamiętują) obecnie z przekazów wizualnych. Film, pokazany w telewizji, znajduje znacznie szersze audytorium niż jakakolwiek inna forma przekazu. Ponadto, jak pokazały badania jakościowe, poprzedzające ogólnopolski sondaż, wiedza o Powstaniu Warszawskim jest na ogół elementem szerszego *universum*, obejmującego okres II wojny światowej, ruch oporu, AK, harcerstwo etc. Wielu ludzi nie jest w stanie precyzyjnie wyodrębnić z tego *universum* wiadomości dotyczących wyłącznie jednego wydarzenia. Jest to raczej jedna całość, nie do końca zróżnicowana ze względu na chronologię, rodzaj czy miejsce wydarzeń. W związku z tym, mówiąc o filmach lub innych przekazach dotyczących Powstania, badani mogli mieć na myśli rozmaite wydarzenia, przynależące do owego *universum*.

Osoby znające Powstanie ze szkoły to przede wszystkim, co zrozumiałe, ludzie młodzi (97%). W pokoleniu 40-50-latków to źródło wiedzy wymieniane było wyraźnie rzadziej (74%). Ze szkoły znają Powstanie przede wszystkim osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim. Wyraźnie rzadziej - respondenci legitymujący się wyższym wykształceniem,

najrzadziej zaś ci spośród badanych, którzy ukończyli tylko szkołę podstawową. Na książki najczęściej wskazywali respondenci w wieku 25-45 lat, urzędnicy i pracownicy umysłowi oraz fizyczno-umysłowi, a także robotnicy niewykwalifikowani i prywatni przedsiębiorcy. Im wyższe dochody, tym częściej wymieniano to źródło wiedzy. Osoby z wykształceniem podstawowym czytają książki o Powstaniu Warszawskim znacznie rzadziej od pozostałych grup respondentów. Na filmy i środki masowego przekazu wskazywano niemal powszechnie, różnice w poszczególnych grupach społeczno-demograficznych wprawdzie istnieją, lecz nie zmieniają ogólnego obrazu w takim stopniu, aby należało o nich wspominać.

Stosunkowo duża (35%) okazała się grupa osób, które znają Powstanie z opowiadań bezpośrednich jego świadków (zauważmy przy tym, że mowa tu o "świadkach", a nie **uczestnikach** wydarzeń). Są to zdecydowanie częściej od innych (o 10-20 punktów procentowych) respondenci w starszym wieku. Połowa badanych zadeklarowała, że zna Powstanie z opowiadań osób, które interesują się tym wydarzeniem i dużo o nim wiedzą. Tu również starsi wyróżniają się *in plus* spośród ogółu. Osoby, które **pamiętają** Powstanie Warszawskie, stanowią 10% badanych.

Skłonność do udzielania odpowiedzi typu "znam Powstanie z opowiadań bezpośrednich świadków" oraz "znam je z opowiadań osób, które dużo o nim wiedzą", można uznać za wskaźniki **poziomu zainteresowania** tą problematyką. Mowa tu bowiem o wiedzy, która nie jest powszechna, jej zdobycie wymaga pewnego wysiłku, inicjatywy. Rzecz jasna, wysoki lub niski poziom tego rodzaju wiedzy świadczy także o tym, w jakim stopniu tradycja Powstania bliska jest środowisku, w którym żyje respondent.

Różnice w poszczególnych grupach badanych okazały się znaczne i dość wymowne. Z opowiadań świadków lub od osób, które interesują się Powstaniem, znają to wydarzenie przede wszystkim respondenci mieszkający w środkowych i północnych województwach (regiony te wyróżniają się także dużą liczebnością bezpośrednich świadków Powstania). Najmniej osób, które wskazały na omawiane źródła wiedzy, mieszka w południowej części Polski - w Małopolsce i na Śląsku.

W Polsce Ludowej historia była jednym z ważniejszych instrumentów służących władzy do kształtowania "nowej świadomości".

Na uwagę zasługuje więc kwestia, jak na tym tle postrzegane jest Powstanie Warszawskie. Czy było czy też nie było w PRL tematem "politycznym", przedmiotem manipulacji i niedomówień?

Tabela 1

w procentach

Informacje o:	Ocena wiarygodności informacji przekazywanych społeczeństwu w okresie PRL			
	prawdziwe	nieprawdziwe	w ogóle nie było informacji	trudno powiedzieć
Wojnie polsko-radzieckiej w 1920 roku	5	41	34	21
Legionach Piłsudskiego	14	33	31	22
Bitwie pod Monte Cassino	48	25	7	19
Obronie Westerplatte	66	15	3	16
Powstaniu Warszawskim	40	40	3	17
Katyniu	4	35	54	8

Z odpowiedzi wynika, że ankietowani mają pełną świadomość różnic w podejściu władz PRL do rozmaitych wydarzeń historycznych. Intencje oficjalnej propagandy były więc dla społeczeństwa jasne i czytelne.

Jako najbardziej wiarygodne respondenci ocenili informacje o obronie Westerplatte - ta kwestia nie była więc, w ich opinii, elementem komunistycznej propagandy i przedmiotem manipulacji w takim stopniu jak inne. Katyń to "temat tabu" - dominuje opinia, że władze w ogóle unikały wszelkich informacji o tym wydarzeniu. Powstanie Warszawskie, obok wojny 1920 roku, okazuje się najbardziej "politycznym" tematem. Zdaniem 40% badanych, informacje o Powstaniu, przekazywane społeczeństwu w PRL, były nieprawdziwe. Jednocześnie dokładnie tak

samo liczna grupa jest przekonana, że władze PRL mówiły społeczeństwu prawdę o Powstaniu Warszawskim. Żadna z wymienionych w pytaniu kwestii nie wzbudziła tak silnej kontrowersji, nie podzieliła respondentów w tak znacznym stopniu.

W opiniach o prawdziwości lub nieprawdziwości informacji na temat Powstania Warszawskiego zaznaczyła się charakterystyczna różnica między respondentami deklarującymi poglądy lewicowe i prawicowe. Pierwsi wyraźnie częściej od drugich skłonni byli do pozytywnej oceny tych informacji. Ta różnica uwidoczni się także w innych odpowiedziach dotyczących Powstania i postawach wobec związanej z nim tradycji.

Ogólnopolski sondaż poprzedzono badaniem jakościowym, przeprowadzonym metodą grup dyskusyjnych. Młodzież uczestnicząca w tych dyskusjach oceniała swoją szkolną wiedzę o Powstaniu jako dalece niepełną, jednostronną, niewystarczającą. Silnie eksponowano różnice między informacjami przekazywanymi w szkole i tym, czego można było się dowiedzieć z wydawnictw drugiego obiegu lub od bezpośrednich świadków tych wydarzeń. Badania ogólnopolskie wykazały, że to doświadczenie jest udziałem znacznej części polskiego społeczeństwa.

II. Powstanie jako wydarzenie historyczne

W sondażu zaproponowaliśmy respondentom ocenę Powstania Warszawskiego najpierw na tle innych wydarzeń z dziejów Polski, później zaś na tle rozmaitych epizodów II wojny światowej.

CBOS

NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA Z DZIEJÓW POLSKI

(Badani mieli za zadanie wybrać z przedstawionej im listy do 3 wydarzeń)

▲ Chrzest Polski - 966 r.	54%
▲ Odzyskanie niepodległości po zaborach - 1918 r.	53%
▲ Konstytucja 3 Maja - 1791 r.	43%
▲ Zmiana ustroju - 1989 r.	37%
▲ Utworzenie "Solidarności" w sierpniu 1980 r.	23%
▲ Kampania wrześniowa - 1939 r.	16%
▲ Bitwa pod Grunwaldem - 1410 r.	16%
▲ Powstanie Warszawskie - 1944 r.	11%
▲ Manifest PKWN z 22 lipca 1944 r.	10%
▲ Bitwa Warszawska 1920 r. - "Cud nad Wisłą".....	8%
▲ Październik 1956 r.	6%
▲ Powstanie styczniowe - 1863 r.	3%
▲ Odsiecz wiedeńska - 1683 r.	2%

Odpowiedzi uszeregowano według malejącego odsetka wskazań.

CBOS

NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA II WOJNY ŚWIATOWEJ

(Badani mieli za zadanie wybrać z przedstawionej im listy do 3 wydarzeń)

▶ Zajęcie Berlina - 1945 r.	56%
▶ Obrona Warszawy w 1939 r.	56%
▶ Powstanie Warszawskie - 1944 r.	38%
▶ Bitwa o Monte Cassino - 1944 r.	28%
▶ Wkroczenie wojsk radzieckich do Polski 17 września 1939 r. ...	22%
▶ Bitwa pod Stalingradem - 1943 r.	17%
▶ Powstanie w Getcie Warszawskim - 1943 r.	15%
▶ Atak Japończyków na Pearl Harbour i przystąpienie USA do II wojny światowej - 1941 r.	11%
▶ Bitwa pod Lenino - 1943 r.	11%
▶ Lądowanie aliantów w Normandii - 1944 r.	9%
▶ Bitwa powietrzna o Anglię - 1940 r.	9%
▶ Ofensywa niemiecka w Rosji w 1941 r.	4%
▶ Zwycięstwo Niemców we Francji w 1940 r.	1%

Odpowiedzi uszeregowano według malejącego odsetka wskazań.

Na tle innych epizodów z dziejów Polski Powstaniu nie przypisuje się dużej rangi historycznej. Co ciekawe, Powstanie Styczniowe znalazło się niemal na końcu tego "rankingu". Czyżby oznaczało to, że Polacy przywiązują do wątku romantyczno-bohaterskiego w swych dziejach znacznie mniejszą wagę, niż wynikałoby to ze stereotypowych opinii?

Znacznie większej rangi nabiera Powstanie Warszawskie na tle innych wydarzeń II wojny światowej. Najważniejsze w tej wojnie okazały się wydarzenia, które miały związek z historią Polski lub bezpośredni wpływ na losy naszego kraju. Inne wydarzenia o przełomowym znaczeniu - np. przystąpienie do wojny Stanów Zjednoczonych lub lądowanie w Normandii - okazały się dla Polaków znacznie mniej ważne. Ten polonocentryzm w naszym myśleniu o ostatniej wojnie wydaje się wszakże zrozumiały i naturalny. Dla nas była ona przełomowa w stopniu znacznie większym niż dla wielu innych narodów europejskich.

Odpowiedzi respondentów dotyczące rangi Powstania w kontekście wydarzeń II wojny światowej zostały poddane analizie czynnikowej, której celem było ustalenie związków, pokrewieństw w sposobach postrzegania poszczególnych epizodów tej wojny².

Pierwszy czynnik obejmuje opinie o tych kampaniach, które zostały przez badanych ocenione jako stosunkowo najmniej ważne - nie związane bezpośrednio z historią Polski i uczestnictwem naszego kraju w wojnie. Z drugiej strony - historycznie rzecz biorąc - znalazły się tu najbardziej przełomowe epizody tej wojny. Są to:

- ▶ ofensywa niemiecka w Rosji (1941 r.),
- ▶ atak Japończyków na Pearl Harbour,
- ▶ zwycięstwo Niemców we Francji (1940 r.),
- ▶ bitwa powietrzna o Anglię,
- ▶ lądowanie w Normandii.

² Respondenci oceniali również każde z wydarzeń na "skali ważności".

Drugi czynnik jest dobrą ilustracją polonocentryzmu, widocznego w naszym stosunku do ostatniej wojny. Wydaje się, że elementem łączącym wyodrębnione tu wydarzenia jest ich związek z historią naszego kraju, nie zaś istotna ranga z punktu widzenia przebiegu wojny i jej rezultatów. Czynniki te tworzą opinie o:

- Powstaniu Warszawskim,
- obronie Warszawy w 1939 roku,
- bitwie o Monte Cassino,
- powstaniu w Getcie Warszawskim.

Trzeci czynnik można określić jako wątek antykomunistyczny czy antyrosyjski w refleksji nad wydarzeniami II wojny światowej. Znalazła się tu opinia o wysokiej randze historycznej, przypisywanej faktowi wkroczenia Armii Czerwonej na ziemie polskie 17 września 1939 roku, oraz - opatrzone przeciwnym znakiem - poglądy o:

- ◆ bitwie pod Lenino,
- ◆ bitwie pod Stalingradem,
- ◆ zdobyciu Berlina w 1945 roku.

Powstanie Warszawskie, wcześniej określone jako kontrowersyjne i "niewygodne" dla władz PRL, nie pojawia się jednak wśród wydarzeń tworzących "wątek antykomunistyczny". Większą rolę w jego interpretacji odgrywa zakorzenienie tego wydarzenia w tradycji narodowo-patriotycznej.

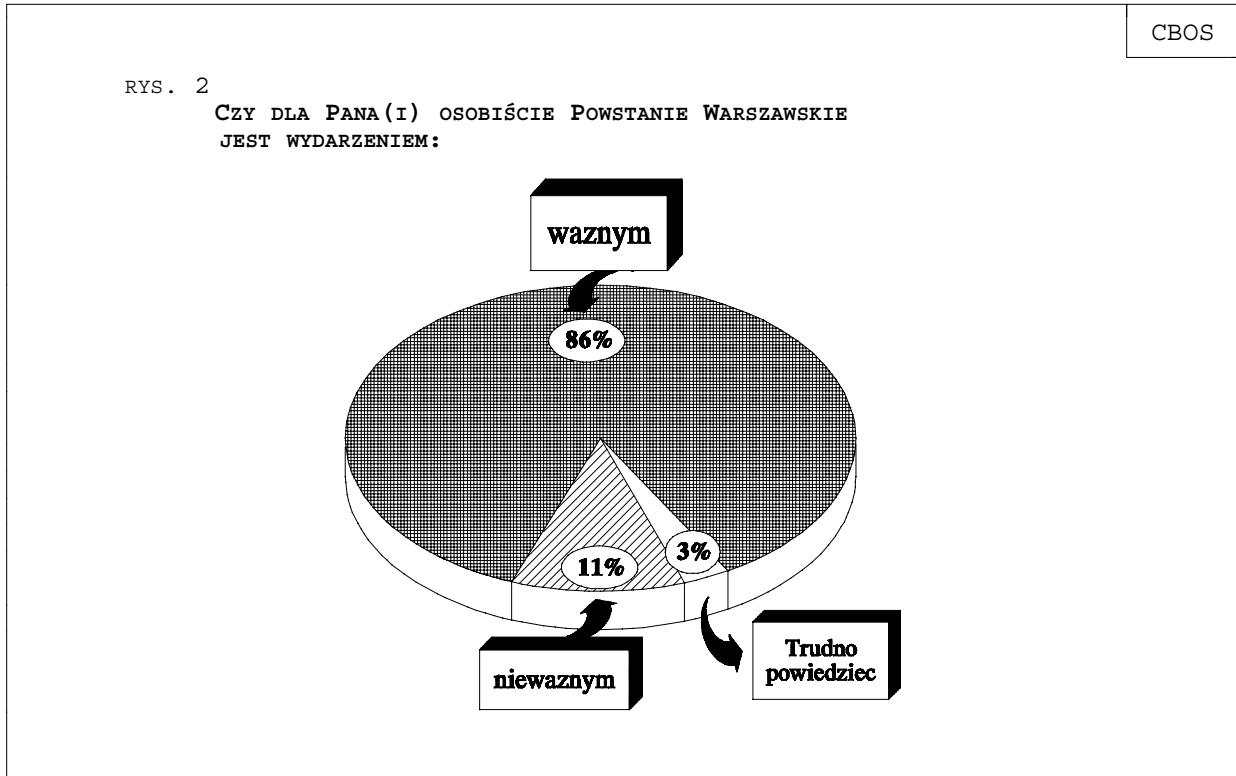
III. Dla kogo jest dziś ważna tradycja Powstania?

Skoro Powstanie Warszawskie funkcjonuje przede wszystkim jako symbol, zakorzeniony w określonej tradycji i w określonym zespole wartości, to nie sposób nie zadać pytania, w jakich grupach i środowiskach tradycja ta jest kultywowana, dla kogo jest ona bardziej, a dla kogo mniej ważna.

JAK PAN(I) SĄDZI, DLA KOGO DZISIAJ JEST WAŻNE POWSTANIE WARSZAWSKIE?		CBOS
Dla wszystkich Polaków	46%	
Tylko dla ludzi starszego pokolenia	33%	
Tylko dla osób, których życie związane jest z Warszawą	9%	
Dla innych grup ludzi	2%	
To dziś mało kogo interesuje	5%	
Nic nie wiem o tym wydarzeniu	3%	
Trudno powiedzieć	2%	

Prawie nikt nie traktuje Powstania jako wydarzenia o skali lokalnej. Niewielka okazała się też grupa osób, które uważają, że jest ono dziś w ogóle nieważne. Wielu zwolenników znalazł natomiast pogląd, że ranga tego wydarzenia jest dostrzegana jedynie przez ludzi starszego pokolenia, czyli - jak można sądzić - jego uczestników lub świadków. Najpopularniejsza okazała się wszakże opinia, że Powstanie ma wymowę uniwersalną, niezależną od wszelkich różnic pokoleniowych czy regionalnych.

Respondenci dzielą się więc niemal wyłącznie na tych, którzy uważają, że Powstanie jest dziś ważne dla nas wszystkich, oraz na tych, którzy traktują tę tradycję raczej jako doświadczenie pokoleniowe. Gdy jednak zostali zapytani wprost, czy dla nich osobiście jest to ważne wydarzenie, w zasadzie nie mieli wątpliwości.

Jako ważne określiły to wydarzenie niemal wszystkie osoby z wyższym wykształceniem (94%) oraz respondenci deklarujący poglądy prawicowe (95%). Ponadprzeciętną skłonność do tego rodzaju deklaracji wykazali także mieszkańcy Polski centralnej oraz (w jeszcze większym stopniu) północnej. Szczególnie interesująca wydaje się różnica w odpowiedziach przedstawicieli dwóch następujących po sobie pokoleń: pamiętającego wojnę i nie pamiętającego jej. Wśród osób urodzonych w okresie II wojny światowej lub niedługo po jej zakończeniu odpowiedź "ważne" padała **częściej** niż wśród ogółu badanych, natomiast **rzadziej** wśród urodzonych w latach 1930-1939.

★

★

★

Powstanie Warszawskie jest wydarzeniem niemal powszechnie identyfikowanym, co nie musi jednak łączyć się z głęboką wiedzą o nim. Najczęściej wymieniane źródła informacji o Powstaniu to przekazy wizualne: filmy, telewizja.

Powstanie wciąż budzi znaczne kontrowersje. Ujawniają się one nie tylko w ocenie samego wydarzenia. Tak samo liczne okazały się grupy respondentów, którzy uważają, że w PRL-u przekazywano społeczeństwu prawdziwe informacje na ten temat oraz że mówiono o Powstaniu nieprawdę.

Ankietowani nie przypisują Powstaniu szczególnie wysokiej rangi jako wydarzeniu w dziejach Polski. Jest ono natomiast postrzegane jako jedno z najważniejszych wydarzeń II wojny światowej - znacznie ważniejsze od tak przełomowych epizodów tej wojny, jak bitwa pod Stalingradem, lądowanie w Normandii czy przystąpienie do wojny Stanów Zjednoczonych. Wynika z tego, że o randze nadawanej Powstaniu nie decydują jego militarne lub polityczne rezultaty, lecz raczej fakt, iż jest ono trwale zakorzenione w polskiej tradycji narodowej. Zapewne w tym kontekście należy interpretować deklarację przeważającej większości ankietowanych, iż dla nich osobiście Powstanie jest ważnym wydarzeniem.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. plockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Jak Pan(i) określił(a)by stosunek Polaków do historii? Czy: 1 - Polacy są narodem, który przywiązuje za dużą wagę do własnej historii; 2 - Polacy nie przywiązują ani za dużej, ani za małej wagi do własnej historii; 3 - Polacy przywiązują za małą wagę do własnej historii

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	34	24	9	1218
Płeć					
Mężczyźni	36	32	25	7	576
Kobiety	31	35	23	10	642
Wiek					
do 24 lat	26	38	28	9	164
25-34	44	29	22	5	197
35-44	37	39	20	5	291
45-54	36	28	25	11	187
55-64	28	37	24	11	166
65 lat i więcej	26	32	26	16	210
Miejsce zamieszkania					
Wieś	28	38	22	12	459
Miasto do 20 tys.	39	30	25	6	113
od 21 do 40 tys.	38	31	19	12	120
41-100 tys.	37	27	28	7	127
101-500 tys.	36	33	24	7	198
501 tys. i więcej mieszk.	35	35	25	6	201
Region					
Północny	34	34	27	5	135
Zachodni	42	35	20	2	133
Środkowo-zachodni	28	37	28	7	181
Środkowy	28	33	25	14	218
Wschodni	28	32	30	11	146
Południowo-wschodni	36	42	15	8	192
Południowo-zachodni	39	26	23	12	213
Wykształcenie					
Podstawowe	24	35	23	17	420
Zasadnicze zawodowe	38	32	24	6	339
Średnie	40	34	23	4	365
Wyższe	33	36	28	3	94
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	38	32	26	4	78
Prac.umysł.niż.szczebla	44	30	21	5	109
Pracownicy fiz.- umysł.	46	33	16	4	60
Robotnicy wykwalifikowani	39	29	24	9	127
Robotnicy niewykwalifik.	41	36	17	6	69
Rolnicy	20	33	36	12	88
Prywatni przedsiębiorcy	34	36	31	0	40
Bierni zawodowo					
Renciści i emeryci	29	35	22	13	415
Uczniowie i studenci	25	33	30	12	52
Bezrobotni	30	37	25	8	92
Gospodynie domowe i inni	36	39	19	6	87
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 750 tys.zł	31	34	22	13	188
750 tys. - 1249 tys.	34	37	21	8	300
1250 tys. - 1749 tys.	32	31	29	8	228
1750 tys. - 2249 tys.	33	39	20	9	219
2250 tys. i powyżej	39	31	26	4	255
Ocena własnych war. mater.					
Złe	34	33	23	10	513
Średnie	30	37	24	9	492
Dobre	41	30	23	6	210
Zainteresowanie polityką					
Duże	49	21	26	4	145
Średnie	32	40	25	3	499
Małe lub żadne	30	32	22	15	574
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	31	30	30	10	89
Raz w tygodniu	31	37	23	10	719
Kilka razy w roku	39	30	25	7	280
W ogóle nie uczestniczy	38	33	21	8	127
Poglądy polityczne					
Lewica	38	35	24	4	204
Centrum	37	35	22	5	376
Prawica	28	30	32	10	286
Trudno powiedzieć	31	35	18	16	351

Tabela 2. Dla kogo dzisiaj jest ważne Powstanie Warszawskie? 1 - dla wszystkich Polaków; 2 - tylko dla ludzi starszego pokolenia; 3 - tylko dla osób, których życie związane jest z Warszawą; 4 - dla innych grup ludzi; 5 - to dziś mało kogo interesuje; 6 - nic nie wiem o tym wydarzeniu

(%)

	1	2	3	4	5	6	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	46	33	9	2	5	3	2	1218
Płeć								
Mężczyźni	46	32	10	2	6	2	2	576
Kobiety	46	33	9	2	4	3	2	642
Wiek								
do 24 lat	45	38	8	1	5	2	1	164
25-34	48	32	12	1	5	1	1	198
35-44	53	30	10	3	3	0	1	291
45-54	38	38	9	2	5	4	5	187
55-64	39	34	7	3	10	5	2	166
65 lat i więcej	50	27	9	2	4	4	3	210
Miejsce zamieszkania								
Wieś	52	24	9	1	7	4	3	460
Miasto do 20 tys.	42	43	7	4	3	1	1	113
od 21 do 40 tys.	52	32	9	1	3	2	1	120
41-100 tys.	45	33	12	1	5	3	2	127
101-500 tys.	45	36	10	2	3	1	4	198
501 tys. i więcej mieszk.	35	43	9	5	5	2	1	201
Region								
Północny	59	25	4	3	4	1	3	134
Zachodni	42	35	11	4	7	0	0	133
Środkowozachodni	52	31	10	2	3	1	1	181
Środkowy	46	37	4	4	4	2	3	218
Wschodni	51	28	11	1	2	4	2	147
Południowo-wschodni	36	37	12	1	7	5	2	192
Południowo-zachodni	42	32	12	1	6	4	4	213
Wykształcenie								
Podstawowe	48	27	6	2	7	6	4	422
Zasadnicze zawodowe	47	33	11	1	4	1	3	338
Średnie	45	36	11	3	5	0	0	365
Wyższe	40	44	10	3	2	0	0	94
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	34	48	9	1	7	0	0	78
Prac. umysł. niż. szczebla	53	30	12	2	3	0	0	109
Pracownicy fiz. - umysł.	52	31	3	6	8	0	0	60
Robotnicy wykwalifikowani	48	32	11	1	5	1	3	127
Robotnicy niewykwalifik.	47	33	14	1	0	3	1	68
Rolnicy	53	27	6	1	1	8	5	88
Prywatni przedsiębiorcy	54	31	6	4	5	0	0	40
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	45	30	8	3	6	3	4	416
Uczniowie i studenci	49	36	4	0	5	7	0	52
Bezrobotni	36	43	11	2	7	0	1	92
Gospodynie domowe i inni	46	28	17	1	5	3	0	87
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 750 tys. zł	46	27	11	1	7	4	4	189
750 tys. - 1249 tys.	49	30	9	1	6	2	3	299
1250 tys. - 1749 tys.	44	39	5	3	3	3	3	228
1750 tys. - 2249 tys.	53	28	11	0	4	3	1	219
2250 tys. i powyżej	39	40	10	5	6	0	0	255
Ocena własnych war. mater.								
Złe	44	33	10	1	5	2	3	514
Średnie	46	33	8	3	5	3	2	491
Dobre	52	30	9	3	4	1	0	210
Zainteresowanie polityką								
Duże	43	41	6	4	3	0	3	145
Średnie	47	34	10	2	6	0	1	499
Małe lub żadne	47	29	10	2	5	5	3	574
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	41	41	4	1	7	5	1	89
Raz w tygodniu	48	29	10	2	5	3	3	718
Kilka razy w roku	49	35	8	2	3	1	2	282
W ogóle nie uczestniczy	34	38	13	4	8	3	0	127
Poglądy polityczne								
Lewica	37	43	9	2	7	1	0	204
Centrum	47	32	13	2	5	1	2	378
Prawica	53	31	6	4	2	2	2	286
Trudno powiedzieć	46	28	8	1	6	6	4	350

Tabela 3. A dla Pana(i) osobiście? Czy uważa Pan(i) to wydarzenie za:
(%)

	ważne	nie- ważne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	86	11	3	1188
Płeć				
Mężczyźni	87	11	3	567
Kobiety	86	10	4	621
Wiek				
do 24 lat	85	11	4	160
25-34	86	12	2	195
35-44	90	7	3	290
45-54	92	6	2	180
55-64	78	17	5	158
65 lat i więcej	84	11	5	202
Miejsce zamieszkania				
Wieś	80	14	6	441
Miasto do 20 tys.	93	6	1	112
od 21 do 40 tys.	92	6	2	117
41-100 tys.	88	10	2	123
101-500 tys.	91	7	2	197
501 tys. i więcej mieszk.	87	10	2	197
Region				
Północny	93	4	2	133
Zachodni	83	17	0	133
Środkowo-zachodni	86	10	3	179
Środkowy	90	6	4	214
Wschodni	87	6	7	141
Południowo-wschodni	86	10	4	184
Południowo-zachodni	80	17	3	205
Wykształcenie				
Podstawowe	82	12	6	395
Zasadnicze zawodowe	86	12	2	334
Średnie	89	9	2	365
Wyższe	94	3	3	94
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	93	4	4	78
Prac. umysł. niż. szczebla	95	4	1	109
Pracownicy fiz.- umysł.	88	11	1	60
Robotnicy wykwalifikowani	85	10	4	126
Robotnicy niewykwalifik.	95	2	3	66
Rolnicy	87	5	8	81
Prywatni przedsiębiorcy	93	5	2	40
Bierni zawodowo				
Rencistów i emeryci	83	13	4	402
Uczniowie i studenci	90	10	0	48
Bezrobotni	77	16	7	92
Gospodynie domowe i inni	82	18	1	84
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	80	16	4	181
750 tys. - 1249 tys.	87	10	3	292
1250 tys. - 1749 tys.	85	10	5	222
1750 tys. - 2249 tys.	91	6	3	213
2250 tys. i powyżej	87	11	2	255
Ocena własnych war. mater.				
Źle	84	12	4	503
Średnie	86	10	4	474
Dobre	92	7	1	207
Zainteresowanie polityką				
Duże	91	7	2	145
Średnie	90	8	2	499
Małe lub żadne	82	13	5	545
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	89	9	2	85
Raz w tygodniu	85	11	4	699
Kilka razy w roku	90	8	2	278
W ogóle nie uczestniczy	86	11	3	123
Poglądy polityczne				
Lewica	87	12	1	201
Centrum	85	11	5	375
Prawica	95	3	1	281
Trudno powiedzieć	79	15	6	331